

Verslag 2022/04

Uitgebracht op vraag van de minister van Zelfstandigen

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Verzekering en solidariteit in het sociaal statuut zelfstandigen

Samengevat.....	2
Inleiding.....	4
1 Verzekering en solidariteit in de sociale zekerheid.....	4
1.1 Basisprincipes.....	4
1.2 Sociaal statuut van de zelfstandigen.....	5
1.2.1 Beperktere solidarisering van sociale risico's.....	5
1.2.2 Bijdragestructuur.....	6
1.2.3 Uitkeringsstructuur.....	8
2 Empirische verkenning van de solidariteit in het sociaal statuut.....	9
2.1 Analyse op basis van een typegeval.....	10
2.2 Actuariële analyse.....	11
3 Zelfstandigen en hun sociaal statuut.....	16
4 Positie van het ABC.....	17
4.1 Impliciete uitgangspunten van het regeerakkoord.....	17
4.2 De bijdragestructuur geduid.....	18
4.3 Omvang van de solidariteit.....	20
4.4 Meer solidariteit met welke finaliteit?.....	21
4.4.1 Werknemersstelsel als referentiepunt.....	21
4.4.2 Financiële houdbaarheid.....	22
4.4.3 Interne versus externe solidariteit.....	22
4.5 Welk niveau van interne solidariteit?.....	23
4.6 Aanbeveling.....	24
Bijlage I.....	25
Bijlage II. Studie UCM.....	27
Bijlage III. Studie Actuarieaat.....	27

Samengevat

Op vraag van minister van Zelfstandigen, David CLARINVAL, heeft het ABC zich het voorbije jaar gebogen over de **solidariteit binnen het sociaal statuut**. De vraag aan het Comité was het rechtstreekse gevolg van een **passage in het federaal regeerakkoord** (p.43) die stelt dat de regering deze legislatuur zal kijken "hoe meer solidariteit tussen zelfstandigen kan ingevoerd worden in de financiering van het stelsel".

In **dit document** brengt het ABC **verslag** uit van de **werkzaamheden** die in dit kader werden uitgevoerd en licht het de **positie van het Comité** toe, die zich als volgt laat samenvatten :

1. Het ABC meent dat de passage in het **regeerakkoord** de **impliciete veronderstelling** omvat dat *i)* het niveau van de solidariteit in het sociaal statuut vandaag ontoereikend is, *ii)* de bestaande structuur van het bijdragensysteem bijgevolg een probleem vormt en dus *iii)* ingrepen in die bijdragestructuur noodzakelijk zijn om de solidariteit te vergroten. Het ABC **betreurt** dit omwille van de volgende **overwegingen** :
 - a. Een evaluatie van de **solidariteit** aan de **bijdragezijde** niet kan losgekoppeld worden van de **specifieke aard van de zelfstandige activiteit** (afwezigheid van een gewaarborgd minimuminkomen waarop bijdragen kunnen berekend worden, afwezigheid van een tweede bijdragebetaler) en de **bescherming** die het sociaal statuut biedt **in ruil voor bijdragebetaling** (sober statuut met overwegend forfaitaire uitkeringsstructuur). De kenmerken van de bijdragestructuur (zoals de minimumbijdrage en de degressieve bijdragepercentages) kunnen maar tegen deze achtergrond begrepen worden.
 - b. Aannames over de omvang van de solidariteit in het sociaal statuut kenden tot dusver **geen empirische onderbouwing**. Het voorbije jaar gebeurden **in de schoot van het ABC twee empirische oefeningen** die als de eerste in hun soort kunnen beschouwd worden om de mate van solidariteit in het sociaal statuut al haar aspecten te objectiveren. Uit die analyses blijkt dat er ondanks degressieve bijdragepercentages, wel degelijk sprake is van solidariteit van het sociaal statuut, m.n. als gevolg van *i)* de zwakke proportionaliteit en het hoge aantal minimumuitkeringen in de tak pensioenen en de *ii)* forfaitaire uitkeringsstructuur in de rest van de takken. **Hoge inkomensgroepen ontvangen in vergelijking tot hun bijdragen een lager bedrag aan uitkeringen dan lage inkomensgroepen.**
 - c. Het regeerakkoord expliciteert niet **waarom** het bestaande niveau van **bijdragesolidariteit** in het sociaal statuut **problematisch** zou zijn en met welke **finaliteit** het zou moeten **opgetrokken** worden. Het Comité benadrukt de volgende **drie zaken** in dit verband :
 - i. De loutere vaststelling dat de bijdragestructuur of het bijdrageniveau in het sociaal statuut verschilt van die in het werknemersstelsel vormt geen valabele reden om een aanpassing van de bijdragestructuur ter verhoging van de solidariteit na te streven. Er is **geen enkele reden** waarom de **werknemersregeling als referentie** zou moeten gelden voor het sociaal statuut van de zelfstandigen : de sociale bescherming is in beide stelsels op een andere manier uitgewerkt én een beroepsactiviteit in loondienst verschilt fundamenteel van het zelfstandig ondernemerschap.

- ii. Overwegingen inzake **de financiële houdbaarheid** van het statuut kunnen de **vraag** naar **meer solidariteit** in het sociaal statuut **niet verantwoord** : betaalbaarheid en solidariteit zijn twee van elkaar te onderscheiden zaken en bovendien stelt er zich tot dusver geen probleem op het vlak van de betaalbaarheid van het sociaal statuut. In de mate dat de vraag naar meer solidariteit en dus een aanpassing van de bijdragestructuur van het sociaal statuut zou ingegeven worden door bezorgdheden over de toekomstige betaalbaarheid van het stelsel, zouden bovendien dezelfde vragen moeten opgeworpen worden voor het werknemers- en het ambtenarenstel.
 - iii. Een vraag tot **aanpassing van de bijdragestructuur** in het sociaal statuut ter verhoging van de solidariteit kan **niet gemotiveerd** zijn door **overwegingen** inzake de **externe solidariteit** (d.w.z. de mate waarin de bijdragenontvangsten worden aangevuld met algemene middelen), zonder een voorafgaandelijke analyse van de verhouding tussen interne- en externe solidariteit in elk van de drie stelsels van sociale zekerheid.
 - d. Opvattingen over een **gewenst niveau van solidariteit** berusten per definitie op **normatieve overwegingen**. De afweging komt in beginsel toe aan de deelnemers aan de betreffende stelsels en hun beheerders. Enkel zo behouden de systemen het nodige draagvlak. Bevragingen leren dat er bij de **zelfstandigen geen draagvlak** is om **meer bijdragen** te betalen uit solidariteitsoverwegingen, noch voor een **verhoging van de minimumbijdrage of van de bijdragepercentages**.
2. Voortgaande op **hogergenoemde overwegingen** en rekening houdende met de resultaten van de **2 empirische analyses** enerzijds en met de afwezigheid van i) een duidelijke motivering voor de vooropgestelde verhoging van de solidariteit en van ii) enige informatie over de mate van solidariteit in de andere stelsels van sociale zekerheid anderzijds, ziet het Comité **op dit ogenblik geen noodzaak, noch een draagvlak voor een aanpassing van de bestaande bijdragestructuur ter verhoging van de solidariteit**.
3. Voor het ABC kan een **verdere reflectie** over een eventuele ingreep ter verhoging van de solidariteit in het sociaal statuut maar plaatsvinden in de mate dat :
- de finaliteit van dergelijke ingreep geëxpliciteerd wordt;
 - ook de interne solidariteit in de andere stelsels van sociale zekerheid in kaart wordt gebracht.

Het Comité acht het bovendien wenselijk om deze resultaten in een tweede fase aan te vullen met de resultaten van **onderzoek naar de externe solidariteit** van de afzonderlijke stelsels, namelijk de mate waarin de zij gefinancierd worden met algemene middelen.

Volgens het ABC is het wenselijk om deze **analyses op academisch niveau** te laten uitvoeren, weliswaar **mét betrokkenheid van alle sociale partners**. Enkel zo kan men de objectiviteit en het vertrouwen bij de verschillende stakeholders bekomen dat noodzakelijk is om een **eerlijk intellectueel en maatschappelijk debat** te voeren over de herverdelende werking en financiering van socialezekerheidsstelsels.

Inleiding

Eind oktober 2021 ontving het ABC van de minister van Zelfstandigen, David CLARINVAL, de vraag om zich te buigen over de solidariteit binnen het sociaal statuut. Deze vraag vloeide rechtstreeks voort uit een passage die is opgenomen in het federaal regeerakkoord (p.43) en waarin wordt gesteld dat de regering deze legislatuur zal kijken "*hoe meer solidariteit tussen zelfstandigen kan ingevoerd worden in de financiering van het stelsel*".

Het voorbije jaar boog het ABC zich over dit dossier. Voorliggende document vormt een synthese van de werkzaamheden die in dit kader werden uitgevoerd en bestaat uit vier delen.

Deel 1 licht kort de **principes van verzekering en solidariteit** in de Belgische sociale zekerheid toe en beschrijft in welke mate die ook verankerd zijn in het sociaal statuut van de zelfstandigen. De ervaring leert immers dat er buiten het sociaal statuut weinig vertrouwdheid is met de architectuur van het stelsel en de principes waarop het berust.

In **deel 2** worden de resultaten weergegeven van 2 analyses waarin de **omvang van de bijdragebetaling¹ en van de opgenomen uitkeringen** wordt nagegaan voor **verschillende inkomensgroepen** in het sociaal statuut. Dit moet een (eerste) licht werpen op de mate van solidariteit in het stelsel.

Deel 3 beschrijft kort de resultaten van 2 enquêtes waarin gepeild wordt naar de **houding van zelfstandigen** ten aanzien van het bestaande bijdragesysteem en de sociale bescherming die het sociaal statuut hun vandaag biedt.

Deel 4 licht de **positie van het ABC** toe. Het Comité plaatst kanttekeningen bij de vraag in het regeerakkoord naar meer bijdragesolidariteit en geeft de contouren aan waarbinnen een vervolg van de werkzaamheden zou moeten plaatsvinden.

1 Verzekering en solidariteit in de sociale zekerheid

1.1 Basisprincipes

Het Belgische model van sociale zekerheid stoelt in beginsel op het **verzekeringsprincipe** : in ruil² voor de betaling van sociale bijdragen³ ontvangt men bij verlies aan arbeidsinkomen als gevolg van ouderdom, ziekte of het verlies van werk⁴, een uitkering⁵. Omdat zowel de bijdragen als de uitkeringen berekend worden in functie van het arbeidsinkomen⁶, zorgt de sociale

¹ De overheidsfinanciering werd tijdens deze werkzaamheden buiten beschouwing gelaten aangezien het expliciete voorwerp van de adviesvraag en dus van de werkzaamheden, de solidariteit tussen zelfstandigen (m.a.w. de interne solidariteit van het sociaal statuut) was.

² Aan de basis ligt de idee van wederkerigheid. De socioprofessionele structuur maakt dat wederkerigheid en solidariteit in de Belgische sociale zekerheid in de eerste plaats georganiseerd is binnen elke beroepscategorie.

³ Premie berekend op het arbeidsinkomen.

⁴ Het gaat met andere woorden om het inkomensverlies als gevolg van het voordoen van sociale risico's.

⁵ Schadeloosstelling voor het geleden inkomensverlies.

⁶ Het zelfstandigenstelsel vormt hierop deels een uitzondering. Cf. 1.2

zekerheid via dit verzekeringsprincipe voor een zeker behoud van de verworven levensstandaard.

Mechanismen van solidariteit milderen het verzekeringskarakter van de sociale zekerheid echter. Het gaat dan onder meer om⁷:

4. **horizontale solidariteit** die de band afzwakt tussen de omvang van het risico en de hoogte van de premie. Zo is de kans op het verlies van arbeidsinkomen niet bepalend voor de hoogte van de bijdrage die de sociaal verzekerde verschuldigd is. De idee is dat lage risicogroepen een hogere inspanning leveren in verhouding tot het risico dat ze lopen⁸ en zo de verzekering voor hoge risicogroepen betaalbaar houden.
5. **verticale solidariteit** die de band afzwakt tussen de betaalde premie en de schadeloosstelling. De hoogte van de uitkering die de sociaal verzekerde ontvangt staat maar tot op zekere hoogte in relatie tot de hoogte van de bijdrage die werd betaald⁹. De idee is dat hoge inkomensgroepen op die manier meer bijdragen voor hun uitkeringen dan lage inkomensgroepen en zo de sociale bescherming voor die laatste mee mogelijk maken.

Hoewel het federaal regeerakkoord dit niet als dusdanig specificeert, kan worden aangenomen dat "*meer solidariteit tussen zelfstandigen in de financiering van het stelsel*" verwijst naar een toename van de verticale solidariteit in het stelsel. Niettegenstaande het feit dat deze veronderstelling het centrale vertrekpunt is geweest van de werkzaamheden van het ABC, is het volgens het Comité noodzakelijk om ook aandacht te hebben voor het evenwicht tussen verzekering en solidariteit. Klassiek wordt er immers op gewezen dat voldoende **evenwicht tussen beide** van belang is voor de **legitimiteit** van het systeem.

1.2 Sociaal statuut van de zelfstandigen

1.2.1 Beperkttere solidarisering van sociale risico's

Bij de introductie ervan in **1968**, werd het sociaal statuut opgevat als een **sober statuut**. Inzake risicodekking werden de drie op dat moment bestaande verzekeringsstelsels voor zelfstandigen geïntegreerd in het statuut¹⁰ : gezinsbijslagen, het verplicht pensioenstelsel en de verplichte ziekteverzekering voor grote risico's. De omvang van de dekking bleef (bewust) beperkt. **Sinds de start** van het sociaal statuut is stelselmatig ingezet op een versterking ervan. De bescherming

⁷ Verder spelen ook nog mechanismen van bv. intergenerationale solidariteit, wordt de mate van verzekering/solidariteit ook in de hand gewerkt door het universele of selectieve karakter van maatregelen,...

⁸ Dit gaat over de solidariteit tussen bijvoorbeeld jongere en ouderen, gezonde en zieke verzekerden...

⁹ Via de begrenzing van uitkeringen (minima en maxima) in combinatie met inkomensgrenzen bij de bijdragebetaling, forfaitaire uitkeringsstructuur, gezinsmodulering.

¹⁰ Voor uitgebreide toelichting bij de voorbereidende werkzaamheden zie Heyrman, R. et al. (2017), De Sociale Zekerheid van zelfstandigen in België. 1937 – 2017. Zentio

werd gaandeweg immers **uitgebreid**¹¹ en **verbeterd**¹². Desondanks blijft het sociaal statuut vandaag nog steeds **beperkt in opzet** dan de andere sociaalzekerheidsstelsels.

Zo kent het sociaal statuut bijvoorbeeld geen aparte arbeidsongevallenverzekering, geen uitgebreide dekking in geval van het verlies van inkomen bij het verlies van een beroepsactiviteit zoals de werkloosheidsverzekering en is het systeem van gelijkstellingen veel beperkt van opzet, waardoor de loopbaan die in aanmerking wordt genomen voor de berekening van het pensioen van een zelfstandige gemiddeld tussen 3 en 5% gelijkgestelde jaren (niet bijgedragen) omvat, tegenover 33% in het werknemersstelsel¹³.

1.2.2 Bijdragestructuur

De sociale zekerheidsbijdragen van zelfstandigen worden, net zoals bij werknemers, **procentueel** berekend op basis van hun **beroepsinkomsten**. Anders dan bij werknemers gebeurt de bijdrageberekening in het sociaal statuut echter :

- op basis van het door de fiscus vastgestelde, **netto belastbare inkomen**^{14,15} van de zelfstandige. Het gehanteerde inkomstenbegrip kent een ruime betekenis¹⁶. Er wordt niet enkel rekening gehouden met het inkomen dat verkregen wordt in ruil voor de verrichte arbeid maar ook met andere inkomsten die voortkomen uit de activiteit zoals bv. meerwaardes op beroepsactiva.
- niet op het volledige maar op een **begrensde inkomen**. De netto beroepsinkomsten die boven een bepaalde inkomensgrens gelegen zijn, worden niet in aanmerking genomen voor de sociale bijdrageberekening.

¹¹ m.n. door de invoering van een verplichte verzekering 'arbeidsongeschiktheid' (1971), een faillissementsverzekering (2002), een verplichte ziekteverzekering voor kleine risico's (2008) en een zorgstelsel (2010).

¹² door o.m. de invoering van een proportionele pensioenberekening (1984), het verhogen van de forfaitaire uitkeringsbedragen, de omvorming van de faillissementsverzekering naar het overbruggingsrecht, etc.

¹³ Federaal Planbureau (2016), Het belang van de samenstelling van gelijkgestelde periodes in de drie pensioenstelsels.

¹⁴ Onder beroepsinkomsten begrijpt de wetgever immers de bruto beroepsinkomsten, verminderd met de beroepskosten, en eventueel met de beroepsverliezen, vastgesteld overeenkomstig de wetgeving betreffende de inkomstenbelasting

¹⁵ Bij werknemers worden de bruto-inkomsten in aanmerking genomen.

¹⁶ Fiscaalrechtelijk inkomstenbegrip zoals gehanteerd in het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 (art. 24 t.e.m. 28).

- op basis van **degressieve bijdragepercentages** (tabel 1)¹⁷. Er geldt¹⁸ bovendien een **forfaitair vastgelegde minimumbijdrage**¹⁹ voor zelfstandigen met een laag inkomen²⁰.

In de praktijk betekent dit dat een zelfstandige in hoofdberoep in 2022²¹ een driemaandelijke sociale bijdrage moet betalen, die tussen 751,25 EUR (minimumbijdrage) en 4.305,42 EUR (maximumbijdrage) bedraagt.

Tabel 1. Inkomensgrenzen en jaarlijkse bijdragepercentages voor de bijdrageberekening van zelfstandigen, bijdragejaar 2022²²

Inkomensgrens	Bijdragepercentage
Inkomen <= 63.297,86 EUR (tussenplafond)	20,5 %
Tussenplafond < inkomen <= 93.281,02 EUR (plafond)	14,16 %
Inkomen > 93.281,02 EUR (plafond)	0 %
Inkomen <= 14.658,44 EUR (minimumdrempel)	20,5 % * minimumdrempel

Vanuit het oogpunt van **verzekering versus solidariteit** betekent deze structuur dat men in verhouding tot hun draagkracht een **lagere bijdrage-inspanning legt bij de hogere inkomensgroepen** (zie ook deel 2). Het bedrag van de bijdragen stijgt weliswaar met het inkomen van de zelfstandige, zij het tot aan de inkomensgrens van 93.281,02 EUR²³. Zoals verder zal blijken, is het **aandeel zelfstandigen** dat een inkomen heeft dat hoger is dan de tussendrempel en dat bijgevolg op delen van het inkomen **een lager bijdragepercentage** dan wel geen bijdragen betaalt, in de praktijk **eerder beperkt** (respectievelijk 4% en 3,5% in 2019 - tabel 2).

¹⁷ De bijdragestructuur in het werknemersstelsel is in beginsel daarentegen proportioneel, d.w.z. in eenzelfde verhouding tot de draagkracht. De wettelijke bijdragepercentages voor werknemers en werkgevers bedragen respectievelijk 13,07% en 25,41%. Basisbijdrage (19,88%) plus bijdragesupplementen (zoals o.m. voor de werkloosheid en het fonds voor sluiting van ondernemingen) voor ondernemingen met 1 – 9 werknemers (zie tabel B1 in bijlage I) in het eerste kwartaal van 2021. Voor ondernemingen met meer werknemers bedraagt de werkgeversbijdrage iets meer dan 27%.

¹⁸ Met uitzondering van de student-zelfstandige en van gepensioneerden en bijberoepers met een zeer laag inkomen Of individuen wiens activiteit in het kader van artikel 37 wordt gelijkgesteld met een activiteit in bijberoep.

¹⁹ Voor bepaalde groepen is die verplichte minimumbijdrage evenwel lager dan voor andere.

²⁰ Zie punt 4.2 voor een toelichting bij de filosofie ervan.

²¹ Vanaf 1 april 2022

²² Bedragen van toepassing sinds april 2022

²³ D.w.z. dat er een jaarlijkse maximumbijdrage van 17.221,68 EUR geldt.

Tabel 2. Inkomenshoogte van zelfstandigen volgens bijdragedrempels, volledige populatie en hoofdberoepers, 2019²⁴

	Hoofdberoep		Volledige populatie	
	Aantal	%	Aantal	%
<=minimumdrempel hoofdberoep	148.501	31,5%	358.617	50,0%
minimumdrempel hoofdb. < N <=tussendrempel	275.559	58,4%	304.728	42,5%
tussendrempel < N <= maximumdrempel	25.958	5,5%	28.461	4,0%
maximumdrempel < N	22.031	4,7%	24.890	3,5%
Totaal	472.049	100%	716.696	100%

Bron : dienst Statistieken RSVZ

Voor de volledigheid dient opgemerkt dat de bijdragen van zelfstandigen niet de enige bijdrage-ontvangsten zijn van het sociaal statuut. Ze worden immers **aangevuld met inkomsten uit vennootschapsbijdragen**. Deze forfaitaire bijdrage ten laste van rechtspersonen werd aanvankelijk geïntroduceerd als een éénmalige bijdrage maar werd onmiddellijk omgezet in een structurele bijdrage tot de financiering van het sociaal statuut. Men wilde op die manier de financieringsbasis van het sociaal statuut verbreden, meer bepaald in antwoord op de toenemende vervenootschappelijking²⁵. Tegenover de vennootschapsbijdragen staan echter geen sociale rechten²⁶ in het sociaal statuut.

Tabel 3. Hoogte van de vennootschapsbijdrage 2022

Balanstotaal 2020	Vennootschapsbijdrage
≤ 746.410,17 EUR	347,50 euro
> 746.410,17 EUR	868,00 euro

1.2.3 Uitkeringsstructuur

Het sociaal statuut kent hoofdzakelijk een **forfaitaire uitkeringsstructuur**, die uitsluitend gedifferentieerd is naar gezinssituatie. Er is dus geen proportionele band tussen de hoogte van de **uitkeringen en de omvang van de betaalde bijdragen** en dus van het **gederfde arbeidsinkomen**. De forfaitaire uitkeringsstructuur in het zelfstandigenstelsel betekent dat **lagere inkomens een hogere effectieve vervangingsratio**²⁷ zullen kennen dan hogere inkomens en dus dat het **principe van (verticale) solidariteit dus primeert** op het verzekeringsmechanisme.

De sector van de **pensioenen** vormt de enige **uitzondering** op de forfaitaire uitkeringsstructuur in het sociaal statuut. Het is evenwel nog tot 2029 wachten vooraleer de proportionaliteit er volledig tot maturiteit komt. Immers :

- er geldt in de berekening van de **pensioenbedragen nog geen volledige proportionaliteit**. Voor de loopbaan jaren tot 1984 wordt eenzelfde forfaitair

²⁴ Het gaat om zelfstandigen waarvan het inkomen in 2019 volledig gekend was. Aantal aangeslotenen met inkomstenjaar = tellingsjaar -3. Drempels van het inkomstenjaar (i.c. 2016)

²⁵ Heyrman, R. et al. (2017), De Sociale zekerheid van zelfstandigen in België. 1937 – 2017. Zenito, p. 237

²⁶ En dus prestaties

²⁷ De verhouding tussen de uitkering en het gederfde inkomen.

pensioenbedrag toegekend. Een proportionele berekeningswijze - naar analogie met de andere pensioenstelsels werd pas in 1984 geïntroduceerd. Sindsdien is het pensioenbedrag per loopbaanjaar, binnen bepaalde minimum- en maximumgrenzen, afhankelijk van het voordien verworven beroepsinkomen.

- in de proportionele pensioenberekening werd in het verleden een zogenaamde **correctiecoëfficiënt** toegepast, die de hoogte van het arbeidsinkomen waarmee in de pensioenberekening wordt rekening gehouden, naar beneden herzag. Weliswaar werd de correctiecoëfficiënt ondertussen uit de pensioenberekening geschrapt, maar de afschaffing geldt pas voor loopbaan jaren vanaf 2021 en voor de berekening van de pensioenen die effectief voor het eerst zijn ingaan vanaf 1 januari 2022. Op **loopbaan jaren die gelegen zijn in het verleden blijft de correctiecoëfficiënt met andere woorden onverminderd van toepassing**. Het effect van de correctiecoëfficiënt op de hoogte van het pensioenbedrag zal bijgevolg pas in 2066 volledig verdwenen zijn omdat slechts op dat ogenblik de pensioenberekening voor een zelfstandige met een volledige loopbaan volledig (d.w.z. voor elk loopbaanjaar) vrij zal zijn van de toepassing van de correctiecoëfficiënt.

Er moet opgemerkt dat in het sociaal statuut **niet tegenover elke bijdragebetaling (volledige sociale rechten)** staan. Om aanspraak te kunnen maken op volledige sociale rechten, moet een zelfstandige in principe steeds een bijdrage betalen die minstens zo hoog is als de minimumbijdrage voor een zelfstandige in hoofdberoep. Een bijdrage lager dan de minimumbijdrage voor hoofdberoepers (bv. bepaalde bijberoepers, tijdvakken van vrijstelling) heeft een impact op de rechten van de zelfstandige.

2 Empirische verkenning van de solidariteit in het sociaal statuut

Naar aanleiding van de passage in het federaal regeerakkoord werden het voorbije jaar **twee initiatieven** genomen om zicht te krijgen op de **omvang van de solidariteit** in het sociaal statuut van de zelfstandigen.

Een **eerste initiatief** betreft een analyse op basis van een **typegeval**, uitgevoerd door zelfstandigenorganisatie UCM. De analyse vertrekt m.a.w. van een hypothetische situatie en vormt dus een **theoretische oefening**. Een **tweede initiatief** betreft een **actuariële analyse** uitgevoerd door het actuaariaat van de dienst Beleidsondersteuning Zelfstandigen van de DG Juridische Expertise (FOD Sociale Zekerheid). Deze oefening vertrekt van **werkelijke inkomsten en uitgavengegevens**. In beide analyses wordt voor verschillende inkomensniveaus nagegaan hoe de sociale bijdragen die zelfstandigen betalen, zich verhouden tot i) het inkomen waarop ze berekend worden en tot ii) de uitkeringsrechten die hier tegenover staan.

Uit de analyses blijkt dat de architectuur van het sociaal statuut maakt dat de **bijdrage-inspanning** van zelfstandigen in de **lagere inkomensgroepen** weliswaar **groter** is dan die van zelfstandigen met een hoger inkomen maar dat het **sociaal statuut** hen er **in verhouding** tot de geleverde bijdrage-inspanning **meer voor 'teruggeeft'**.

2.1 Analyse op basis van een typegeval

De analyse van UCM vertrekt van een zelfstandige in hoofdberoep met een loopbaan van 45 jaar, waarvan 43 jaar met volledige bijdragebetaling. Verder wordt er aangenomen dat de zelfstandige over de hele loopbaan beschouwd gedurende een periode van 4 jaar (waarvan 2 gelijkgesteld) beroep doet op de uitkeringsverzekering²⁸ en na zijn pensionering gedurende 18 jaar een rustpensioen als alleenstaande ontvangt. Zowel de pensioen- als de bijdrageberekening gebeurt op basis van de in 2021 geldende regels²⁹. **Grafiek 1** toont het **resultaat** van deze oefening.

Aan de **bijdragezijde** gelden de volgende vaststellingen (blauwe lijn en blokjes in grafiek 1) :

- de bijdrage-inspanning van de zelfstandigen met **een inkomen onder de minimumdrempel** (en met een bijdrage van 751,25 EUR per kwartaal) hoofdberoep is **substantieel hoger** dan die van de zelfstandigen in de andere inkomensgroepen. Dit wordt verklaard door het forfaitair karakter van de minimumbijdrage, die in de meest extreme situaties hoger kan zijn dan het eigenlijke inkomen van de zelfstandige.
- het gemiddelde bijdragepercentage voor zelfstandigen met een **inkomen tussen de minimumdrempel en het inkomensplafond** (en met een bijdrage tussen de 751,25 EUR en 4.305,42 EUR per kwartaal) (19% à 21%) **benadert de wettelijke bijdragevoeten**. Voor deze inkomensgroepen gebeurt de bijdrageberekening immers zo goed als proportioneel.
- het gemiddelde bijdragepercentage voor zelfstandigen met een **inkomen boven dat plafond** (en een maximumbijdrage van 4.300 per kwartaal) (18% en lager) kent een **dalend verloop** naarmate het inkomen verder stijgt. Dit is toe te schrijven aan het inkomensplafond dat men hanteert voor de bijdrageberekening.

Aan de **uitkeringszijde** kan het volgende worden opgemerkt (groene lijn en blokjes in grafiek 1):

- voor een **aanzienlijke groep** zelfstandigen aan de **onderzijde van de inkomensverdeling** is het **bedrag** van de inkomsten uit vervangingsuitkeringen **identiek**. Een eerste deel van de verklaring is te vinden in de overwegend forfaitaire uitkeringsstructuur in het stelsel (cf. 1.2.3). Een tweede deel van de verklaring is te vinden in het feit dat de proportioneel opgebouwde pensioenrechten van deze groep zelfstandigen lager liggen dan het bedrag van het minimumpensioen. De pensioenbedragen van deze zelfstandigen worden bijgevolg opgehoogd tot het algemeen minimum. Uit een bijkomende analyse blijkt overigens dat de geleidelijke verhoging van het minimumpensioen tot 1.500 EUR de beschouwde groep in de eerstvolgende jaren verder zal doen uitbreiden³⁰.

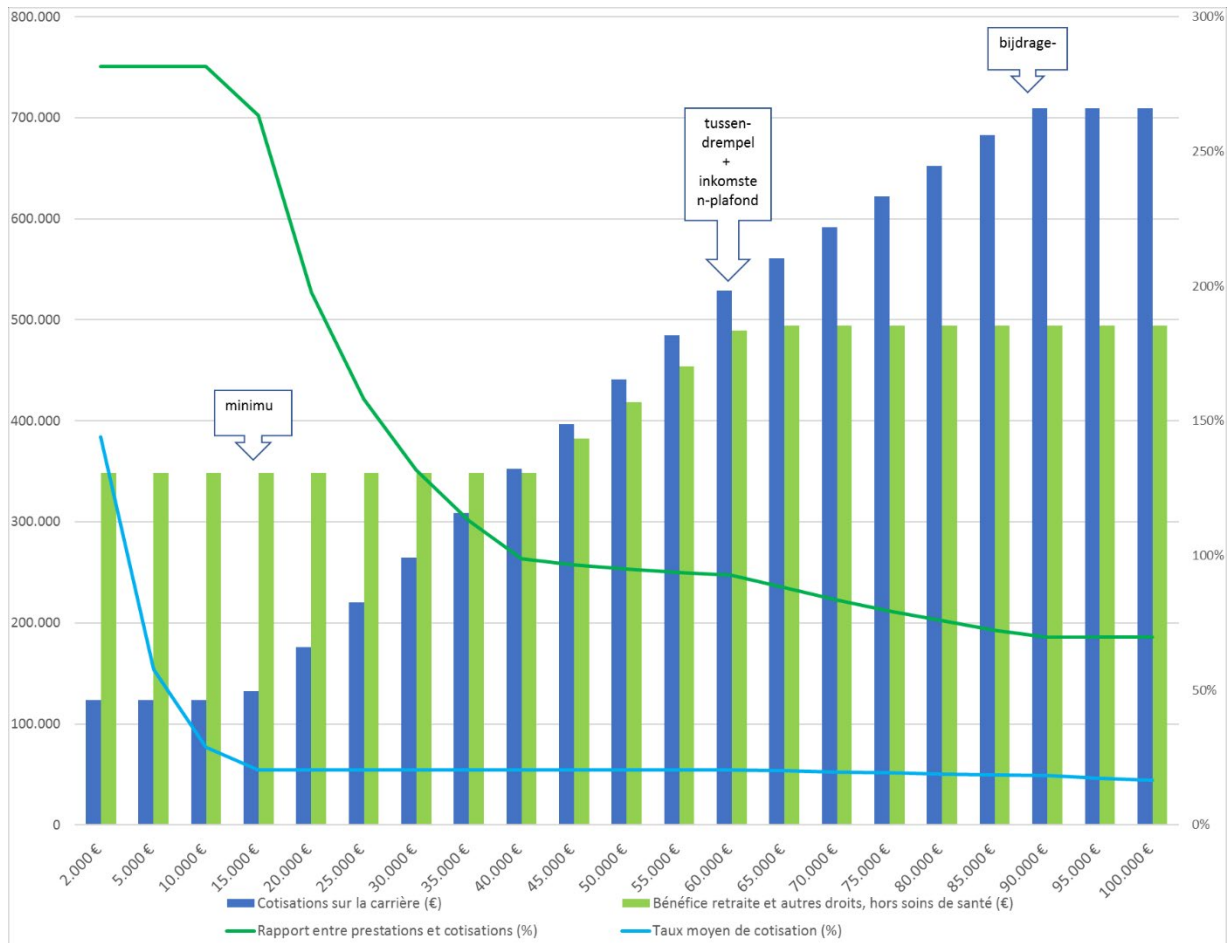
²⁸ Arbeidsongeschiktheid, overbruggingsrecht, zorgverlof. De uitkeringen in deze takken van de sociale zekerheid zijn van forfaitaire aard (zie 1.2.3) en het bedrag is identiek voor elke tak. De analyse houdt rekening met een uitkering van 1.291,68 EUR per maand, het bedrag dat van toepassing was in de eerste helft van 2021. Het bedrag van de forfaitaire uitkeringen wordt voor alle loopbaanjaren constant gehouden.

²⁹ Het inkomensniveau wordt in de oefening constant gehouden.

³⁰ Dit blijkt uit een aanvullende analyse van UCM, die rekening houdt met een minimumpensioen van 1.5000 EUR (bedrag voorzien vanaf 2024).

- ook voor zelfstandigen met een **jaarinkomen vanaf ca. 60.000 EUR** is het **bedrag** van de inkomsten uit vervangingsuitkeringen **identiek**. De inkomsten boven die grens worden immers niet meer in aanmerking genomen voor de berekening van het proportioneel pensioen.

Grafiek 1. Elementen van interne solidariteit in het sociaal statuut volgens de regels van toepassing in 2021 voor zelfstandigen in hoofdberoep

Bron : UCM

Een **vergelijking** van de ontvangen **uitkeringen** met de betaalde **bijdragen** toont een aanzienlijk **hogere ratio voor de lagere inkomensgroepen**. Voor zelfstandigen met een inkomen onder de minimumdrempel hoofdberoep ligt het bedrag van de ontvangen uitkeringen meer dan 2,5 keer zo hoog als dat van de betaalde bijdragen. Boven dit inkomensniveau daalt de ratio stelselmatig. Vanaf een **inkomen van ca. 40.000 EUR dragen zelfstandigen meer bij dan de uitkeringen** die ze ontvangen. Voor zelfstandigen met een inkomen hoger dan het bijdrageplafond bedraagt de ratio 70%.

2.2 Actuariële analyse

Het actuariaat van de dienst Beleidsondersteuning Zelfstandigen van de DG Juridische Expertise (FOD Sociale Zekerheid) heeft voor het jaar 2019 een analyse gemaakt van het gemiddelde bijdrageniveau van zelfstandigen naar inkomensgroep en heeft dit vervolgens vergeleken met de gemiddelde uitkeringsbedragen die door zelfstandigen in diezelfde inkomensgroepen

worden opgenomen in de tak van de pensioenen, de ziekte- en invaliditeitsverzekering en het overbruggingsrecht^{31,32}.

Tabel 3 toont het **resultaat** van de analyse aan de **bijdragezijde**³³. Opnieuw blijkt de degressieve bijdragestructuur van het sociaal statuut : in verhouding tot hun inkomsten betalen de zelfstandigen met de hoogste inkomens veel minder sociale bijdragen dan de zelfstandigen met de laagste inkomsten.

In de categorie hoofdberoep³⁴ bedraagt het gemiddelde reële bijdragepercentage bij zelfstandigen met een inkomen hoger dan het bijdrageplafond 10,1%, tegenover 51,8% bij zelfstandigen met een inkomen dat lager is dan de minimumdrempel hoofdberoep (laatste kolom tabel 4).

Tabel 4. Gemiddelde inkomens en bijdragen van de zelfstandigen in hoofdberoep, raming op grond van de inkomsten van het jaar 2019, geïndexeerd op het jaar 2021

Inkomstenniveau	Gemiddeld inkomen	Gemiddelde bijdrage	Aandeel bijdragen in inkomsten
I < 14.042 EUR	5.559 EUR	2.879 EUR	51,8 %
14.042 EUR ≤ I < 60.638 EUR	31.106 EUR	6.377 EUR	20,5 %
60.638 EUR ≤ I < 89.361 EUR	71.953 EUR	14.033 EUR	19,5 %
I ≥ 89.361 EUR	162.995 EUR	16.498 EUR	10,1 %
Totaal	28.813 EUR	5.878 EUR	20,4 %

Bron: DG BeSoc, FOD Sociale Zekerheid

Tabel 5 toont het gemiddelde jaarbedrag aan **uitkeringen** naar inkomensgroep in de ziekte- en invaliditeitsverzekering en het overbruggingsrecht, twee sectoren met een forfaitaire uitkeringsstructuur. Er zijn **grote verschillen in gemiddelde uitkeringsbedragen** tussen de diverse inkomensgroepen. De gemiddelde bedragen zijn het **hoogst aan de onderkant** van de inkomensverdeling, m.n. bij diegenen met een inkomen onder de minimumdrempel

³¹ Voor de berekening van de pensioenen werden de berekeningsregels toegepast op de inkomstengegevens 2019. Voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering baseerde het actuariaat zich op de uitgaven 2019. Het hield rekening met het aantal uitkeringsgerechtigden en -dagen. De verdeling naar inkomensgroep gebeurde aan de hand van het aantal aanvragen gelijkstelling naar inkomen (gemiddelde van de 4 laatste jaren voorafgaand aan de gelijkstelling). Voor het overbruggingsrecht is de raming gebaseerd op de realisaties tussen 2017 en 2020.

³² De studie maakt dus abstractie van de uitkeringen die in het kader van 'zorg' worden opgenomen. Het gebruik ervan is zeer beperkt. In de studie van het actuariaat werd ook aandacht besteed aan de impact van gelijkstellingen. Omwille van de overweging dat de kosten van een gelijkstelling enkel bestaan uit het uit de gelijkstelling voortvloeiende verlies aan bijdragenontvangsten, wordt ervoor geopteerd om hiermee geen rekening te houden in het kader van deze nota.

³³ Voor de berekening werd vertrokken van de inkomensgegevens voor het jaar 2019.

³⁴ Het actuariaat heeft de analyse ook uitgevoerd voor zelfstandigen in bijberoep. In deze categorie wordt de degressiviteit in werkelijke bijdragepercentages eveneens waargenomen, weliswaar in mindere mate. Hierbij dient opgemerkt dat de zelfstandigen in bijberoep met inkomsten onder de minimumdrempel voor inkomsten die op hen van toepassing is, geen bijdragen betalen. Ze vertegenwoordigen 64,4 % van het totale aantal zelfstandigen in bijberoep.

hoofdberoep³⁵. De laagste inkomensgroepen genieten bijgevolg de grootste de "return op bijdragen".

Tabel 5. Gemiddelde uitgaven per tak van het sociaal statuut naar inkomensgroep, zelfstandigen in hoofdberoep, jaarbedrag

	Arbeidsongeschiktheid		Invaliditeit		Overbruggingsrecht	
	Gemiddeld bedrag	In % van de gemiddelde bijdrage	Gemiddeld bedrag	In % van de gemiddelde bijdrage	Gemiddeld bedrag ³⁶	In % van de gemiddelde bijdrage
I < 14.042 EUR	374 EUR	13,0 %	1.051 EUR	36,5 %	15 €	0,5 %
14.042 EUR ≤ I < 60.638 EUR	161 EUR	2,5 %	452 EUR	7,1 %	5 €	0,1 %
60.638 EUR ≤ I < 89.361 EUR	67 EUR	0,5 %	187 EUR	1,3 %	2 €	0,0 %
I ≥ 89.361 EUR	53 EUR	0,3 %	150 EUR	0,9 %	1 €	0,0 %
Totaal	226 EUR	3,8 %	636 EUR	10,8 %	8 €	0,1 %

Bron: DG BeSoc, FOD Sociale Zekerheid

Tabel 6 toont het gemiddelde jaarinkomen uit **pensioenen** van zelfstandigen in hoofdberoep³⁷ in **3 situaties** (na afschaffing van de correctiecoëfficiënt³⁸) :

1. scenario 1: de loutere toepassing van de **proportionele berekeningsformule voor een alleenstaande**, dus zonder rekening te houden met de toepassing van de regels voor de toekenning van het minimumpensioen.
2. scenario 2 : de toepassing van de **normale pensioenberekening**, zijnde de **proportionele berekeningsformule** met toepassing van de regels voor de toekenning van het **minimumpensioen**.
3. scenario 3 : de toepassing van de **normale pensioenberekening (scenario 2) proportionele berekeningsformule** rekening houdend met het aandeel zelfstandigen

³⁵ In de ziekte- en invaliditeitsverzekering kennen zelfstandigen met lagere inkomsten veel meer periodes van arbeidsongeschiktheid kennen dan de zelfstandigen met de hoogste inkomsten.

³⁶ Tot aan de sanitaire crisis werd zeer beperkt gebruikt gemaakt van het klassiek overbruggingsrecht. Het gemiddelde jaarbedrag dat door zelfstandigen werd ontvangen is dan ook zeer laag.

³⁷De jaarlijkse pensioenrechten worden omgezet in kapitaal (actuele waarde van de jaarlijkse rechten) door deze te vermenigvuldigen met een actuariële coëfficiënt. Voor de berekening van deze actuele waarde wordt van de volgende hypothesen vertrokken : i) een zuivere en volledige loopbaan in de zelfstandigenregeling, ii) pensionering op de leeftijd van 67 jaar, iii) betaling van de pensioenen aan het einde van de maand, iv) technische interestvoet van 1 %, v) verschil van 6 jaar tussen de levensverwachting van de hoogste en de laagste inkomstenklassen. De hypothesen zijn geldig op kruissnelheid, na de afschaffing van de correctiecoëfficiënt.

³⁸ Het Actuarieat maakte een vergelijkbare oefening voor de situatie voor afschaffing van de correctiecoëfficiënt. De resultaten zijn beschikbaar in bijlage.

dat i) een minimumpensioen dan wel een proportioneel pensioen³⁹ en ii) een pensioen als alleenstaande dan wel als gezin⁴⁰ ontvangt.

Tabel 6. Gemiddelde pensioenuitgaven sociaal statuut naar inkomensgroep, zelfstandigen in hoofdberoep, jaarbedrag

	Scenario 1		Scenario 2 ⁴¹		Scenario 3 ⁴²	
	Gemiddeld bedrag	In % van de gemiddelde bijdrage	Gemiddeld bedrag	In % van de gemiddelde bijdrage	Gemiddeld bedrag	In % van de gemiddelde bijdrage
I < 14.042 EUR	2.804 €	97 %	5.728 €	199 %	5.113 €	178 %
14.042 EUR ≤ I < 60.638 EUR	6.684 €	105 %	7.455 €	117 %	7.474 €	117 %
60.638 EUR ≤ I < 89.361 EUR	13.980 €	100 %	13.980 €	100 %	14.407 €	103 %
I ≥ 89.361 EUR	14.956 €	91 %	14.956 €	91 %	15.413 €	93 %
Totaal	5.972 €	102 %	7.422 €	126 %	7.257 €	123 %

Bron: DG BeSoc, FOD Sociale Zekerheid

Wanneer het pensioen uitsluitend wordt berekend op basis van de **proportionele berekeningswijze** (scenario 1) dan neemt het gemiddelde jaarlijkse inkomen uit pensioen toe met het inkomensniveau⁴³. De verhouding tussen betaalde bijdragen en opgebouwd pensioen ligt voor de verschillende inkomensniveaus vrij dicht bij elkaar (tussen 91% en 105%). De toepassing van de regels voor de toekenning van het **minimumpensioen** (scenario 2) verkleint echter de verschillen in het pensioenbedrag tussen de lagere en de hogere inkomensgroepen omdat dit zorgt voor een aanzienlijke verhoging van de gemiddelde pensioenbedragen voor de zelfstandigen met een inkomen onder de tussendrempel hoofdberoep. De toepassing van het minimumpensioen doet de return op bijdragen voor deze zelfstandigen bijgevolg (ver) uitstijgen boven die van de zelfstandigen in de andere inkomenscategorieën⁴⁴.

Grafiek 2 brengt de resultaten van de actuariële analyse samen naar analogie met grafiek 1.

³⁹ 83% van de mannelijke zelfstandigen en 57% van de vrouwelijke zelfstandigen voldoen aan de toekenningsvoorwaarden voor het minimumpensioen.

⁴⁰ 81% van de mannelijke zelfstandigen en 99% van de vrouwelijke zelfstandigen hebben recht op een pensioen als alleenstaande.

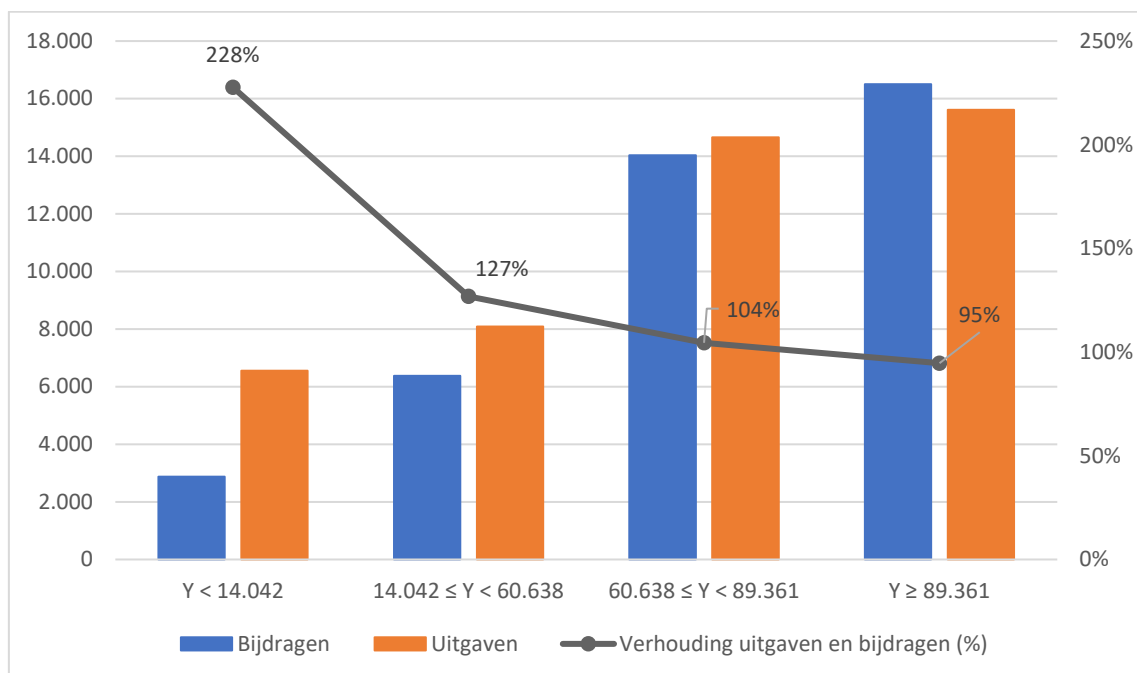
⁴¹ De proportionele pensioenrechten bedragen meer dan de rechten op het minimumpensioen zodra de inkomsten meer bedragen dan 28.683 EUR (ter herinnering, er moet aan een loopbaanvoorwaarde zijn voldaan om het minimumpensioen te kunnen krijgen).

⁴² Deze kolom houdt rekening met de vaststelling dat 73 % van de zelfstandigen voldoet aan de loopbaanvoorwaarde voor het minimumpensioen en 88 % van de zelfstandigen heeft recht op het pensioen aan het alleenstaandenbedrag.

⁴³ Omwille van de toepassing van een maximumplafond zal het pensioenbedrag niet verder toenemen met het inkomen voor zelfstandigen met een inkomen boven het bijdrageplafond. Omdat gewerkt wordt met inkomensgroepen is niet zichtbaar in de tabel.

⁴⁴ Vergelijkbare vaststellingen gelden ook voor de situatie vóór de afschaffing van de correctiecoëfficiënt (zie bijlage)

Grafiek 2. Elementen van interne solidariteit in het sociaal statuut, zelfstandigen in hoofdberoep, situatie 2019^{45,46}

De resultaten van de actuariële analyse laten tot slot ook toe om het aandeel van de verschillende inkomensgroepen in de inkomsten-, bijdragen- en uitgavenmassa van de hoofdberoepers in het sociaal statuut na te gaan. Dit leidt tot volgende vaststellingen:

- Zelfstandigen met een inkomen onder de minimumdrempel hoofdberoep vertegenwoordigen 34 % van het totale aantal zelfstandigen in hoofdberoep en 7% van de totale inkomstenmassa. Zij hebben een aandeel van 17% in het geheel van de bijdragen en ontvangen 28% van de uitkeringsmassa.
- De zelfstandigen met netto-inkomsten boven het absoluut plafond vertegenwoordigen daarentegen slechts 3,5 % van het totale aantal hoofdberoepers en hebben een aandeel van 20% in de totale inkomstenmassa hoofdberoep. Zij staan in voor 9,9 % van de bijdragen en ontvangen 7% van de totale uitgaven.
- Zelfstandigen in hoofdberoep met een inkomen gelegen tussen de minimumdrempel hoofdberoep en de tussendrempel vormen het merendeel van de hoofdberoepers (57%). Hun aandeel in de bijdragemassa stemt overeen met hun aandeel in de inkomsten en is net iets hoger dan hun aandeel in de uitgaven.

⁴⁵ Er wordt geen rekening gehouden met de impact van de gelijkstellingen (zie voetnoot 30).

⁴⁶ Situatie na afschaffing van de correctiecoëfficiënt. In bijlage is een vergelijkbare oefening opgenomen voor de situatie vóór afschaffing van de coëfficiënt.

Tabel 7. Aandeel van de verschillende inkomensgroepen in de inkomens-, bijdragen- en uitkeringsmassa van de zelfstandigen in hoofdberoep, 2019

Inkomstencategorie	% zelfstandigen in inkomscategorie	Gemiddeld inkomsten	Gemiddelde bijdrage	Gemiddelde uitgaven	Aandeel inkomstenmassa	Aandeel bijdragemassa	Aandeel uitgavenmassa
I < 14.042 EUR	34,4 %	5.559 €	2.879 €	6.686 €	6,6%	16,9 %	28,0%
14.042 EUR ≤ I < 60.638 EUR	57,5 %	31.106 €	6.377 €	8.179 €	62,0%	62,3 %	57,1%
60.638 EUR ≤ I < 89.361 EUR	4,6 %	71.953 €	14.033 €	14.742 €	11,4%	10,9 %	8,2%
I ≥ 89.361 EUR	3,5 %	162.995 €	16.498 €	15.690 €	19,9%	9,9 %	6,7%
Totaal	100 %	28.813 €	5.878 €	8.229 €	100%	100,0%	100,0%

3 Zelfstandigen en hun sociaal statuut

Midden 2021 hielden zelfstandigenorganisaties UCM en Unizo een bevraging bij hun leden om te peilen naar de opvattingen over de rechten en de bijdragebetaling in het sociaal statuut⁴⁷.

Op het vlak van de bijdragen gelden de volgende twee vaststellingen :

- uit de bevraging van UCM blijkt dat 84 % van de zelfstandigen hun bijdragelast vandaag reeds zwaar vindt. 34 % geeft zelfs aan het moeilijk te vinden om aan de bedragebetaling te voldoen⁴⁸. Bovendien worden zowel de minimum- als maximumbijdrage op dit ogenblik al te hoog gevonden⁴⁹ door de helft van de bevragede zelfstandigen.
- Uit de enquête van Unizo komt naar voor dat een aanzienlijk deel (63 %) van de zelfstandigen van mening is dat de verhouding tussen hun sociale rechten en de sociale bijdragen die zij betalen niet in evenwicht is⁵⁰. De overgrote meerderheid van deze zelfstandigen (meer dan 90 %) is van oordeel dat ze te veel bijdragen betaalt in ruil voor de rechten die ze ontvangt.

Voor wat de rechten betreft, blijken uit de enquêtes volgende zaken :

- Een grote groep zelfstandigen meent dat het sociaal statuut zou moeten worden versterkt⁵¹. De resultaten leren dat zelfstandigen vooral een verbetering wensen van i)

⁴⁷ De enquête van UCM werd uitgevoerd in mei 2021, die van Unizo in de zomer van 2021.

⁴⁸ De overige 50 % vindt het zwaar maar draaglijk.

⁴⁹ 45% geeft daarentegen aan de hoogte van de minimumbijdrage correct te vinden ; 32% vindt de hoogte van de maximumbijdrage correct.

⁵⁰ Volgens de Unizo-enquête vindt bijna één op de tien zelfstandigen dat deze verhouding in evenwicht is.

⁵¹ Volgens de Unizo-enquête wil 72% van de bevragede zelfstandigen een versterking van de uitkeringen en 62% een uitbreiding van de dekking.

de pensioenbedragen⁵², ii) de dekking bij arbeidsongeschiktheid⁵³ en in mindere mate van iii) de bescherming die vandaag geboden wordt in het kader van het overbruggingsrecht⁵⁴.

- Wat de ontvangen bescherming betreft, is een aanzienlijk deel van de zelfstandigen (59 % volgens de Unizo-enquête) voorstander van proportionele uitkeringen, die dus meer in overeenstemming zijn met het bedrag van de betaalde sociale bijdragen^{55,56}.

4 Positie van het ABC

4.1 Impliciete uitgangspunten van het regeerakkoord

De intentie in het **regeerakkoord** om te kijken "*hoe meer solidariteit tussen zelfstandigen kan ingevoerd worden in de financiering van het stelsel*", houdt de **impliciete veronderstelling** in dat **i)** het niveau van die solidariteit vandaag ontoereikend is, **ii)** de bestaande structuur van het bijdragesysteem in het sociaal statuut bijgevolg een probleem vormt en dus **iii)** ingrepen in die bijdragestructuur noodzakelijk zijn om de solidariteit te vergroten.

Het Comité **betreurt** deze **uitgangspunten** omdat :

1. het bijdragesysteem en de interpersonele solidariteit tussen zelfstandigen die hieruit voortvloeit maar kan begrepen worden in relatie tot de specifieke aard van de zelfstandige activiteit en de bescherming die het sociaal statuut biedt in ruil voor bijdragebetaling. Een evaluatie van de solidariteit aan de bijdragezijde kan dus niet van worden losgekoppeld van deze elementen.
2. voor zover bekend in het recente verleden geen initiatieven werden genomen om de omvang van de solidariteit in het sociaal statuut op empirische wijze in kaart te brengen⁵⁷.
3. het regeerakkoord niet expliciteert waarom het bestaande niveau van bijdragesolidariteit in het sociaal statuut problematisch zou zijn en met welke finaliteit het zou moeten opgetrokken worden.

Het Comité merkt bovendien op dat opvattingen over een **gewenst niveau van solidariteit** per definitie berusten op **normatieve overwegingen**. Het vraagt zich af op welke gronden men de

⁵² Uit beide enquêtes blijkt de verbetering van de pensioenen een absolute topprioriteit blijft voor de zelfstandigen. In de bevraging van UCM geeft 75% van de zelfstandigen aan dat de huidige pensioenbedragen ontoereikend zijn.

⁵³ Uit beide enquêtes blijkt dat de forfaitaire uitkeringen door een grote groep zelfstandigen ontoereikend worden gevonden (zowel bij korte als langdurige onderbreking) en dat er bovendien een sterke wens leeft tot de invoering van proportionele uitkeringen.

⁵⁴ Uit de enquête van UCM blijkt dat 45% van de zelfstandigen de uitkering te laag vindt en 52% meent dat de totale uitkeringsduur van 12 maanden te kort is. In de Unizo-bevraging is 31% dat de maximale uitkeringsduur te beperkt is.

⁵⁵ Volgens de enquête is een kwart van de zelfstandigen tevreden met het huidige systeem van forfaitaire uitkeringen.

⁵⁶ Volgens de UCM-barometer is in het kader van het overbruggingsrecht 59 % van de respondenten voorstander van de toekenning van een progressieve uitkering in samenhang met het inkomensverlies.

⁵⁷ De analyses die in dit document werden gepresenteerd zijn de eerste in hun soort.

(on)toereikendheid van solidariteit moet bepalen en wat gezien moet worden als het na te streven niveau.

4.2 De bijdragestructuur geduid

Buiten het sociaal statuut ontlokt de bijdragestructuur in het zelfstandigenstelsel doorgaans kritiek omwille van de volgende specifieke kenmerken :

- de minimumbijdrage;
- de degressieve bijdragepercentages (inclusief het bijdrageplafond).

De minimumbijdrage

De minimumbijdrage moet ervoor zorgen dat elke zelfstandige een **minimale inspanning** levert voor de bescherming die hij binnen het sociaal statuut geniet.

Anders dan werknemers en ambtenaren zijn zelfstandigen bij de uitoefening van hun professionele activiteit niet verzekerd van een bepaald inkomstenniveau. Er is geen sprake van een (minimale) arbeidstijdenregeling of van minimumvergoedingen en dus ook niet van een gewaarborgd minimuminkomen waarop sociale bijdragen kunnen geheven worden. Om te vermijden dat zelfstandigen zonder, of slechts tegen een zeer lage bijdragebetaling, toegang zouden krijgen tot sociale bescherming die het sociaal statuut biedt, werd in het verleden geopteerd voor de invoering van een minimumbijdrage.

Het **forfaitaire karakter** van die minimumbijdrage zorgt weliswaar voor een grotere bijdrage-inspanning voor zelfstandigen met een inkomen onder de minimumbijdragedrempel maar daar tegenover staat dat :

- deze zelfstandigen toegang krijgen tot een **minimumpensioen**⁵⁸ dat vandaag **generieus** is in vergelijking tot de betaalde bijdragen. In het verleden was er een verband tussen de hoogte van de minimumdrempel hoofdberoep en de hoogte van het minimumpensioen. De opeenvolgende verhogingen van het minimumpensioen hebben deze band echter verzwakt, waardoor de betrokken zelfstandigen vandaag relatief weinig betalen voor het minimumpensioen dat zij ontvangen⁵⁹. Om op basis van de proportionele pensioenberekening aanspraak te kunnen maken op het bedrag van het minimumpensioen moet een zelfstandige bijdragen betaald hebben op een inkomen van gemiddeld 32.260 EUR⁶⁰.
- abstractie makend van de pensioenregeling, **elke zelfstandige** in het sociaal statuut **eenzelfde beschermingsniveau** geniet, ongeacht de hoogte van het inkomen en dus de betaalde bijdrage. Als gevolg van forfaitaire uitkeringsstructuur levert de betaling van

⁵⁸ Als aan alle voorwaarden is voldaan.

⁵⁹ In dit kader moet opgemerkt dat dit ook samenhangt met het maatschappelijke streven om elke gepensioneerde een menswaardig minimuminkomen te bieden, los van het vroegere statuut, het arbeidsverleden of de vroegere bijdragebetaling van de betrokkene.

⁶⁰ Berekening voor een zelfstandige met een volledige loopbaan tussen 1977 en 2021 en uitgaande van het bedrag van het minimumpensioen van toepassing op 1 november 2022.

respectievelijk een minimum- of maximumbijdrage in het sociaal statuut dan ook eenzelfde uitkering⁶¹ op.

Overigens moet opgemerkt dat de idee van een minimale inkomensgrens voor de bijdrageberekening ook wordt ingegeven door de overtuiging dat een zelfstandige activiteit een zeker inkomensniveau moet genereren om economisch levensvatbaar te zijn en de zelfstandige toe te laten in zijn levensonderhoud te voorzien. Inkomsten die de minimumdrempel bereiken kunnen in deze optiek beschouwd worden als een **graadmeter voor die levensvatbaarheid**. Een oefening waarbij het bedrag van de minimale bijdragedrempel voor zelfstandigen in hoofdberoep (2022) fictief wordt omgerekend naar een bruto-inkomen⁶² leert dat het maandelijks minimuminkomen van de zelfstandigen (1.851,10 EUR) het niveau van het Gewaarborgd Gemiddeld Minimum Maandinkomen voor werknemers benadert (1.756,23EUR⁶³).

Uit het voorgaande kan bovendien afgeleid worden dat **zelfstandigen** – abstractie makend van (doelgroepen)verminderingen in het werknemersstelsel⁶⁴ – een **gelijkaardige persoonlijke bijdrage-inspanning als werknemers** leveren. Een bijdrage van 13,07% toegepast op de gebruteerde minimumdrempel komt immers overeen met 720 euro per kwartaal, terwijl de verschuldigde kwartaalbijdrage 750 euro bedraagt. Deze vaststelling geldt trouwens ook voor zelfstandigen met inkomsten in de tweede inkomstenschijf, waarop maar 14,16% sociale bijdragen verschuldigd zijn.⁶⁵

⁶¹ Opnieuw met uitzondering van de pensioenen.

⁶² Het gaat om een oefening waarbij het bedrag van de minimumdrempel (14.658,44 EUR in 2022) wordt gebruteerd door toevoeging van de jaarlijkse minimumbijdrage (3.005 EUR per jaar – bedrag exclusief beheerskosten verschuldigd aan het sociaalverzekeringsfonds) en 30% forfaitaire beroepskosten (maximum 5.040 EUR).

⁶³ Bedrag voor een werknemer van minstens 20 jaar oud en minimum 1 jaar anciënniteit, van toepassing op 1 januari 2022. Sinds 1 december 2022 bedraagt het GGMMI 1.954,99 EUR voor alle werknemers ouder dan 18 jaar.

⁶⁴ In zijn advies 2019/07 merkte het ABC op dat het gebruik van de wettelijke bijdragepercentages om het verschil in bijdrage-inspanning te meten voorbijgaat aan de veelvuldige situaties waarin doorheen de tijd gunstigere bijdrageregimes van toepassing zijn geworden. In het werknemersstelsel werd in de loop van de tijd een geheel aan structurele en specifieke bijdrageverminderingen uitgewerkt, zowel voor werkgevers als voor werknemers. De omvang van deze bijdrageverminderingen bedroeg in 2017 7.872.170 duizend EUR en werd voor 2018 geraamd op 4.334.563 duizend EUR. De bijdragenontvangsten voor die jaren bedroegen respectievelijk 59.035.403 duizend EUR (2017) en 60.122.060 duizend EUR. Met uitzondering van de meewerkende echtgenoten in het ministatuut en gepensioneerden die nog een zelfstandige activiteit uitoefenen, zijn alle zelfstandigen een sociale bijdrage verschuldigd van 20,5% op de eerste inkomensschijf en van 14,16% op de tweede inkomensschijf. In behartenswaardige gevallen, en uitsluitend dan, kan er na een individueel onderzoek sprake zijn van een gedeeltelijke of volledige vrijstelling van bijdragen. Bovendien is met uitzondering van de student-zelfstandige en van gepensioneerden en bijberoepers met een zeer laag inkomen, op elke zelfstandige een minimale bijdragebetaling van toepassing (voor bepaalde groepen is die verplichte minimumbijdrage evenwel lager dan voor andere). ABC-advies 2019/07 'Correctiecoëfficiënt in het pensioenstelsel voor zelfstandigen' van 24 april 2019

⁶⁵ De maximumdrempel vermeerderd met de maximale forfaitaire aftrek van 4.920 euro en de maximumbijdrage van 17.221,68 euro op jaarbasis. 13,07% van $1/12^e \times 3$ bedraagt dan 3.771 euro

Degressieve bijdragepercentages

De **degressieve bijdragepercentages** (inclusief het bijdrageplafond) die de bijdragenregeling in het sociaal statuut kenmerkt, moeten **begrepen worden in het licht van de uitkeringsstructuur**.

Ten eerste zijn de **meeste uitkeringen** - zoals hoger aangegeven - van **forfaitaire aard**. Ze zijn dus uitsluitend geënt op het principe van solidariteit en niet van verzekering.

Ten tweede houdt de bijdragestructuur **verband met de pensioenberekening**. Het bedrag van de tussendrempel waarboven een lager bijdragepercentage van 14,16% geldt, stemde tot voor kort overeen met het bedrag van het inkomensplafond voor de pensioenberekening. Op het inkomen boven deze tussendrempel werden in het verleden geen pensioenrechten opgebouwd. De programmawet van 20 december 2020⁶⁶ bracht hierin echter verandering door beide drempelbedragen van elkaar los te koppelen én voor de periode 2021 - 2023 een geleidelijke verhoging van inkomensplafond⁶⁷ te voorzien. Overigens dient opgemerkt dat de maatregel werd genomen tegen het advies van het ABC in, dat aangaf dat hierdoor niet langer tegenover elk pensioenrecht eenzelfde bijdrage zou staan⁶⁸.

4.3 Omvang van de solidariteit

Gezien de verwevenheid tussen de bijdrage- en uitkeringsstructuur, kan een **evaluatie van de solidariteit** in het sociaal statuut maar gebeuren op het **niveau van het stelsel in zijn geheel**. Voor zover bekend, werden in het recente verleden geen initiatieven genomen om de omvang van de solidariteit in het sociaal statuut op empirische wijze in kaart te brengen. De **oefeningen die in de schoot van het ABC** gebeurden, kunnen dan ook beschouwd worden als de **eerste in hun soort** om de mate van solidariteit in al haar aspecten te objectiveren.

Uit die analyses blijkt dat ondanks de degressieve bijdragepercentages, er **wel degelijk sprake is van solidariteit** van het sociaal statuut, m.n. als gevolg van i) de zwakke proportionaliteit⁶⁹ en het hoge aantal minimumuitkeringen in de tak pensioenen en de i) forfaitaire

tegenover de verschuldigde maximumbijdrage van 4.305,42 (exclusief beheerskost, die binnen bepaalde grenzen varieert naargelang het fonds).

⁶⁶ B.S. 30/12/2020

⁶⁷ De programmawet voorzag een vermenigvuldiging van het inkomstenplafond met een coëfficiënt van 1,0238 voor het jaar 2021, van 1,0482 voor het jaar 2022, van 1,0731 voor het jaar 2023 en van 1,0986 voor de jaren na 2023.

⁶⁸ Zie ABC-advies 2020/22 'Ontwerp van programmawet' van 3 november 2020.

⁶⁹ Dit is onder meer het gevolg van het gebruik van forfaitaire beroepsinkomsten voor de loopbaanjaren tot 1984 en de toepassing van de correctiecoëfficiënt voor de loopbaanjaren tot en met 2020. Hoewel de impact van beide steeds kleiner wordt, zal het ook voor de toekomstige pensioenen nog geruime tijd duren vooraleer (binnen de minimum en maximumgrenzen) volledige proportionaliteit bereikt wordt. Weliswaar zal er binnenkort voor geen enkel loopbaanjaar nog met forfaitaire beroepsinkomsten gewerkt worden maar het is nog tot 2065 wachten vooraleer ook de afschaffing van de correctiecoëfficiënt volledige (d.w.z voor elk loopbaanjaar in de pensioenberekening) uitwerking zal hebben. Net zoals in de andere pensioenstelsels wordt de proportionaliteit in de pensioenberekening in het zelfstandigenstelsel ook afgezwakt door de minimum- en maximumbedragen die men hanteert. In het zelfstandigenstelsel is de spanning tussen beide bedragen echter beperkter dan bv. in de werknemersregeling.

uitkeringsstructuur in de rest van de takken. Hoge inkomensgroepen ontvangen in vergelijking tot hun bijdragen een lager bedrag aan uitkeringen dan lage inkomensgroepen.

Hoe de verticale solidariteit in het sociaal statuut zich verhoudt tot die in de andere stelsels van sociale zekerheid, valt op dit ogenblik niet uit te maken bij **gebrek aan vergelijkbare analyses**. Het Comité is dan ook van oordeel dat het noodzakelijk is om dezelfde oefeningen te maken voor de andere stelsels, vooraleer standpunten kunnen ingenomen worden over de mate van solidariteit in het zelfstandigenstelsel en de eventuele (on)toereikendheid ervan. Het Comité meent dat de analyses die in de schoot van het ABC zijn gebeurd, als inspiratie kunnen dienen.

4.4 Meer solidariteit met welke finaliteit?

Het regeerakkoord expliciteert niet **waarom het bestaande niveau van bijdragesolidariteit** in het sociaal statuut **problematisch** zou zijn en **met welke finaliteit** het zou moeten **opgetrokken** worden. Het ABC acht duidelijkheid over de doelstellingen van nieuwe beleidsmaatregelen nochtans essentieel voor de legitimiteit ervan. Volgens het Comité liggen **mogelijk volgende overwegingen** aan de basis van de vraag naar een verhoging van de solidariteit in het sociaal statuut:

- de vaststelling dat de structuur ervan niet dezelfde is als die in de werknemersregeling;
- bekommernissen inzake financiële houdbaarheid;
- argumenten inzake externe solidariteit.

4.4.1 Werknemersstelsel als referentiepunt

De vraag naar een aanpassing van de bijdragestructuur in functie van een verhoging van de solidariteit is mogelijk ingegeven door de loutere vaststelling dat de **bijdragestructuur of het bijdrageniveau** in het sociaal statuut **verschilt van die in het werknemersstelsel**. Het ABC benadrukt echter dat er **geen enkele reden** is waarom de **werknemersregeling als referentie** zou moeten gelden voor het sociaal statuut van de zelfstandigen. Immers,

- ook de **sociale bescherming** is in beide stelsels **op een andere manier uitgewerkt**. In het werknemersstelsel is de bescherming breder in opzet (cf. o.a. werkloosheidsverzekeringen of het uitgebreid systeem van gelijkstellingen) en wordt ze in beginsel gekenmerkt door een proportionele uikeringsstructuur.
- een **beroepsactiviteit in loondienst verschilt fundamenteel van het zelfstandig ondernemerschap**, dat bijvoorbeeld geen gewaarborgd minimuminkomen kent (cf. supra) en gekenmerkt wordt door de afwezigheid van een zogenaamde 'tweede' bijdragebetaler. In verband met dit laatste kan overigens worden opgemerkt dat heel wat zelfstandigen naast de bijdragebetaling voor de eigen sociale bescherming, optreden als tweede bijdragebetaler voor de werknemers die zij terwerkstellen.

Het is ook belangrijk om op te merken dat de **afwezigheid van een tweede bijdragebetaler één van de verklaringen** vormt voor het (meer) **sobere karakter van het sociaal statuut**. Met slechts één bijdragebetalende is de **bijdragebasis** voor nieuwe maatregelen per definitie **beprekter**. Dit is ook de reden waarom vanuit het ABC systematisch wordt benadrukt dat initiatieven ter versterking van het sociaal statuut in de eerste plaats moeten gebeuren in die domeinen die door de zelfstandigen als prioritair worden beschouwd en dus moeten tegemoetkomen aan concrete behoeften van de zelfstandigen. Het Comité brengt in dit kader in herinnering dat er

de voorbije periode meermaals initiatieven werden genomen ten goede van de zelfstandigen, zonder dat ze evenwel beantwoordden aan concrete vragen van zelfstandigen of aan de noden die door hen als prioritair worden beschouwd⁷⁰.

4.4.2 Financiële houdbaarheid

Een aanpassing van de bijdragestructuur ter verhoging van de solidariteit is mogelijk ook ingegeven door overwegingen inzake de **financiële houdbaarheid van het statuut**. Daarbij horen volgens het Comité echter de volgende **kanttekeningen**.

Ten eerste zijn **betalbaarheid en solidariteit twee van elkaar te onderscheiden** zaken. Maatregelen ter verhoging van de solidariteit dragen niet per definitie bij aan de financiële houdbaarheid van het systeem en vice versa.

Ten tweede merkt het ABC op dat er **zich tot dusver geen probleem stelt op het vlak van de betaalbaarheid van het sociaal statuut**. Het Comité brengt in herinnering dat het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen in de jaren voorafgaand aan de COVID-crisis geen evenwichtsdotatie kreeg toegekend omdat het telkens een positief eindsaldo vertoonde. Het positieve saldo was structureel van aard en onder meer toe te schrijven aan de inspanningen vanuit het stelsel om de uitgaven beheersbaar te houden. Dat het mechanisme van de evenwichtsdotatie in 2020 voor het eerst sinds de invoering van de nieuwe financieringswijze van de sociale zekerheid in 2017 moest worden toegepast ten behoeve van het zelfstandigenstelsel, was in hoofdzaak te wijten aan de financiële impact van de sanitaire crisis⁷¹.

Het Comité merkt op dat, als er zich naar de **toekomst** toe al **problemen van financiële houdbaarheid** zouden stellen, dit **niet uitsluitend het geval zal zijn in het sociaal statuut van de zelfstandigen**. In de mate dat de vraag naar meer solidariteit en dus een aanpassing van de bijdragestructuur van het sociaal statuut zou ingegeven worden door bezorgdheden over de betaalbaarheid van het stelsel, zouden **dezelfde vragen** moeten opgeworpen worden voor het **werknemers- en het ambtenarenstel**.

4.4.3 Interne versus externe solidariteit

De vraag tot een aanpassing van de bijdragestructuur in functie van een verhoging van de solidariteit kan tot slot ook gemotiveerd zijn door **overwegingen inzake de externe solidariteit**, d.w.z. de mate waarin de bijdragenontvangsten worden aangevuld met algemene middelen.

Een analyse van de externe solidariteit werd **in het kader van deze oefening buiten beschouwing** gelaten omdat het regeerakkoord expliciet verwijst naar de interne, verticale solidariteit binnen het zelfstandigenstelsel. Het kan evenwel gezegd dat het **ABC** - als beheerder van het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen – **werkt aan een evaluatie van de financiering van de sociale zekerheid zoals die sinds 2017 van toepassing** is. De verhouding tussen de

⁷⁰ Het gaat om de verhoging van de moederschapsuitkering, de geleidelijke verhoging van de pensioenminima tot 1.500 EUR per maand, de invoering van een rouwverlof voor zelfstandigen. Voor deze maatregelen werd bovendien geen bijkomende financiering op structurele basis voorzien. Zie o.m. ABC-adviezen 2020/01, 2021/22, 2021/20 en verslagen 2022/02, 2022/03.

⁷¹ De financiële situatie van het sociaal statuut wordt door het ABC nauw opgevolgd en beschreven in de diverse begrotingsverslagen van het Comité.

verschillende financieringsbronnen en de evolutie ervan maakt hiervan deel uit. Het ABC werkt aan een tussentijds rapport hierover, dat als aanvulling kan dienen op de oefeningen die reeds gebeurden rond de interne solidariteit.

Het ABC benadrukt dat een oefening rond externe solidariteit, net als die rond interne solidariteit, **niet beperkt mag blijven tot het zelfstandigenstelsel**. Het is van essentieel belang om over **gelijkaardige analyses** te beschikken voor de **twee andere socialezekerheidsstelsels** om na te gaan hoe de verschillende stelsels zich ter zake ten opzichte van elkaar verhouden. Een oefening voor het ambtenarenstelsel wordt evenwel bemoeilijkt door de afwezigheid van een globaal beheer, het feit dat bepaalde afwezigheden op de loonmassa verhaald worden en het gebrek aan onderscheid tussen de werkgeversbijdrage enerzijds en de bijkomende financiering uit algemene middelen anderzijds. Op basis van een doorgedreven analyse van de inkomsten en de uitgaven zou het echter mogelijk moeten zijn om de impliciete werkgeversbijdrage en de overheidsfinanciering te berekenen.

4.5 Welk niveau van interne solidariteit?

Het ABC wijst erop dat het bepalen van het '**juiste**' of '**gewenste**' **niveau van solidariteit** een **normatieve kwestie** is. Wat betreft de interne solidariteit van socialezekerheidsstelsels, komt de afweging in beginsel toe aan de deelnemers aan het betreffende stelsels en hun beheerders. Enkel zo behouden de systemen het nodige draagvlak.

Het ABC brengt in dit kader in herinnering dat uit de bevragingen van de zelfstandigenorganisaties bij hun leden blijkt (cf. supra) dat er bij de **zelfstandigen geen draagvlak is om meer bijdragen te betalen uit solidariteitsoverwegingen, noch voor een verhoging van de minimumbijdrage⁷² of van de bijdragepercentages⁷³**. Dergelijk draagvlak is evenwel belangrijk om te vermijden dat zelfstandigen hun deelname aan het sociaal statuut tot het wettelijke minimum trachten te beperken, ten voordele van participatie in bovenwettelijke arrangementen. Overigens leren contacten van de zelfstandigenorganisaties met hun leden dat de perceptie van een te grote mate van solidariteit in het sociaal statuut het draagvlak voor het systeem ondergraaft, net zoals het aanvoelen dat de eigen sociale bescherming onvoldoende in verhouding staat tot de sociale bijdragen die men betaalt⁷⁴. Tot slot moet erop worden gewezen dat onder zelfstandigen ook **belang** wordt gehecht aan een zekere mate van **eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid⁷⁵** en dat **geïstitutionaliseerde solidariteit hier slechts in een juiste verhouding kan tegenover staan**.

Voortgaande op hogergenoemde overwegingen en rekening houdende met de resultaten van hoger gepresenteerde analyses enerzijds en met de afwezigheid van i) een duidelijke motivering voor de vooropgestelde verhoging van de solidariteit en van ii) enige informatie over de mate

⁷² Volgens de UCM-barometer vindt slechts 4 % van de zelfstandigen dat de minimumbijdragedrempel verhoogd moet worden, 45 % vindt hem rechtvaardig en 51 % vindt hem te hoog.

⁷³ 54 % van de respondenten van de Unizo-enquête zou bereid zijn om voor de 2e inkomstenschijf een verhoging van het bijdragepercentage te overwegen, maar 1 op 5 zelfstandigen is daartegen.

⁷⁴ In dit kader kan ook opgemerkt dat zelfstandigen ook de overweging maken dat zij - in voorkomend geval - niet enkel bijdragen voor de eigen sociale bescherming maar ook voor die van hun werknemers.

⁷⁵ Wat eveneens één van de verklaringen voor het meer sobere opzet van het sociaal statuut vormt.

van solidariteit in de andere stelsels van sociale zekerheid anderzijds, **ziet het Comité op dit ogenblik geen noodzaak, noch een draagvlak voor een aanpassing van de bestaande bijdragestructuur ter verhoging van de solidariteit.**

4.6 Aanbeveling

Voor het ABC kan een verdere reflectie over een eventuele ingreep ter verhoging van de solidariteit in het sociaal statuut maar plaatsvinden in de mate dat :

- de finaliteit van dergelijke ingreep geëxpliciteerd wordt;
- ook de interne solidariteit in de andere stelsels van sociale zekerheid in kaart wordt gebracht.

Het Comité acht het bovendien wenselijk om deze resultaten in een tweede fase aan te vullen met de resultaten van onderzoek naar de externe solidariteit van de afzonderlijke stelsels, namelijk de mate waarin de zij gefinancierd worden met algemene middelen.

Volgens het ABC is het wenselijk om deze analyses op academisch niveau te laten uitvoeren, weliswaar mét betrokkenheid van alle sociale partners. Enkel zo kan men de objectiviteit en het vertrouwen bij de verschillende stakeholders bekomen dat noodzakelijk is om een eerlijk intellectueel en maatschappelijk debat te voeren over de herverdelende werking en financiering van sociale zekerheidsstelsels.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 23 december 2022:

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter

Bijlage I

Tabel B 1. Percentage sociale bijdragen in het werknemersstelsel, eerste kwartaal 2021

DE SOCIALE BIJDRAGEN VOOR HET EERSTE KWARTAAL 2021

Regelingen	Arbeiders			Bedienden		
	in % van het brutoloon tegen 108%			in % van het brutoloon tegen 100%		
	werknemer	werkgever (1)	totaal	werknemer	werkgever	totaal
Basisbijdrage						
Pensioenen	7,50	8,86	16,36	7,50	8,86	16,36
Ziekte en invaliditeit						
Geneeskundige verzorging	3,55	3,80	7,35	3,55	3,80	7,35
Uitkeringen	1,15	2,35	3,50	1,15	2,35	3,50
Werkloosheid	0,87	1,46	2,33	0,87	1,46	2,33
Arbeidsongevallen		0,30	0,30		0,30	0,30
Beroepsziekten		1,00	1,00		1,00	1,00
<i>Kinderbijslag</i>		7,00	7,00		7,00	7,00
<i>Betaald educatief verlof</i>		0,05	0,05		0,05	0,05
<i>Kinderopvang</i>		0,05	0,05		0,05	0,05
<i>Begeleidingsplan</i>		0,05	0,05		0,05	0,05
Operatie taxshift 2016		-5,04	-5,04		-5,04	-5,04
	13,07	19,88	32,95	13,07	19,88	32,95
Overige algemene bijdragen						
Jaarlijkse vakantie (2)		5,57	5,57			
Asbestfonds		0,01	0,01		0,01	0,01
Arbeidsongevallen		0,02	0,02		0,02	0,02
Tijdel.werkloosh., anciënniteit		0,10	0,10		0,10	0,10
Loonmatiging		5,12	5,12		5,12	5,12
Bijdrage werkloosheid						
(10 of meer werknemers)		1,60	1,60		1,60	1,60
loonmatiging		0,09	0,09		0,09	0,09
Sluiting ondernemingen						
Klassieke opdrachten						
1 tot 19 werknemers		0,12	0,12		0,12	0,12
loonmatiging		0,01	0,01		0,01	0,01
20 of meer werknemers		0,17	0,17		0,17	0,17
loonmatiging		0,01	0,01		0,01	0,01
Tijdelijke werkloosheid		0,14	0,14		0,14	0,14
loonmatiging		0,01	0,01		0,01	0,01
Algemeen totaal						
1 tot 9 werknemers	13,07	30,98	44,05	13,07	25,41	38,48
10 tot 19 werknemers	13,07	32,67	45,74	13,07	27,10	40,17
20 of meer werknemers	13,07	32,72	45,79	13,07	27,15	40,22

(1) Met de zesde staats hervorming werd een basiswerkgeversbijdrage ingevoerd. Omdat dit voor bepaalde toepassingen van belang is, vermelden we in de tabel de historische deelpercentages per sector.

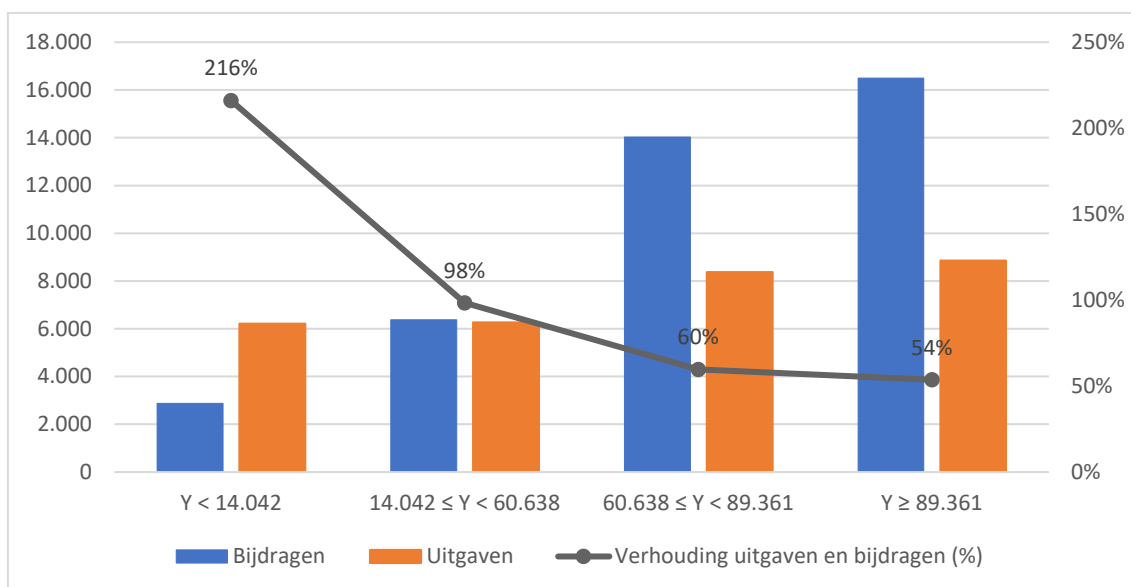
(2) Niet inbegrepen de bijdrage van 10,27%, berekend op het brutoloon van het vorige jaar aan 108%, die uiterlijk op 30 april moet worden betaald.

Bron : [VBO](#)

Tabel B 2. Gemiddelde pensioenuitgaven sociaal statuut naar inkomensgroep, zelfstandigen in hoofdberoep, situatie voor afschaffing van de correctiecoëfficiënt, jaarbedrag⁷⁶

	Scenario 1		Scenario 2 ⁷⁷		Scenario 3 ⁷⁸	
	Gemiddeld bedrag	In % van de gemiddelde bijdrage	Gemiddeld bedrag	In % van de gemiddelde bijdrage	Gemiddeld bedrag	In % van de gemiddelde bijdrage
I < 14.042 EUR	1.978 €	69%	5.582 €	194%	4.779 €	166%
14.042 EUR ≤ I < 60.638 EUR	4.093 €	64%	5.984 €	94%	5.656 €	89%
60.638 EUR ≤ I < 89.361 EUR	7.873 €	56%	7.873 €	56%	8.113 €	58%
I ≥ 89.361 EUR	8.393 €	51%	8.393 €	51%	8.650 €	52%
Totaal	3.851 €	66%	6.020 €	102%	5.618 €	96%

Grafiek B 1. Elementen van interne solidariteit in het sociaal statuut, zelfstandigen in hoofdberoep, situatie voor afschaffing van de correctiecoëfficiënt

⁷⁶ Voor de berekening van deze actuele waarde gaat men uit van de volgende hypothesen: i) zuivere en volledige loopbaan in de regeling van de zelfstandigen tussen 1976 en 2020, ii) pensionering op 65 jaar, iii) betaling van de pensioenen op het einde van de maand, iv) technische rentevoet van 1 %, v) verschil van 6 jaar tussen de levensverwachting van de hoogste en de laagste inkomstenklassen, vi) bedrag van het minimumpensioen vóór de geplande verhoging tot in 2024. De hypothesen zijn geldig voor het pensioen van een zelfstandige die met pensioen gaat in 2021.

⁷⁷ De proportionele pensioenrechten bedragen meer dan de rechten op het minimumpensioen zodra de inkomsten meer bedragen dan 28.683 EUR (ter herinnering, er moet aan een loopbaanvoorwaarde zijn voldaan om het minimumpensioen te kunnen krijgen).

⁷⁸ Deze kolom houdt rekening met de vaststelling dat 73 % van de zelfstandigen voldoet aan de loopbaanvoorwaarde voor het minimumpensioen en 88 % van de zelfstandigen heeft recht op het pensioen aan het alleenstaandenbedrag.

Bijlage II. Studie UCM

Solidarité dans le statut social des indépendants exercice d'estimation de la balance cotisations-prestations

Solidarité_étude
UCM.pdf

Bijlage III. Studie Actuariaal

Etude actuarielle sur la solidarité du régime indépendants (Cem Salman – Adviseur Actuariaal – FOD Sociale Zekerheid)

Solidarité_étude
Actuariat.pdf